

KONKURRANSESITUASJONEN FOR BEARBEIDEDE LANDBRUKSVARER

1. KVARTAL 2023

16.05.2023

OM RAPPORTEN

- Rapporten er utarbeidet av avdeling handel og industri i Landbruksdirektoratet.
- Hensikten med rapporten er å overvåke konkurransesituasjonen for bearbejdede landbruksvarer, også kjent som RÅK-varer. Norske produsenter av slike varer blir heretter kalt RÅK-industrien.
- Konkurransesituasjonen overvåkes ved å innhente informasjon om salg av norskproduserte RÅK-varer, samt import- og eksportutvikling av slike varer. I tillegg presenterer vi internasjonal prisutvikling på jordbruksråvarer.
- Tall knyttet til salg av norske RÅK-varer er basert på søknader i RÅK-tilskuddsordningen. Ettersom ikke alle RÅK-varer er tilskuddsberettiget gir ikke tallene en fullstendig oversikt over norsk produksjon, men et bilde av utviklingen i produksjonen over tid.
- Import- og eksporttallene er basert på SSBs utenrikshandelsstatistikk.
- Tidligere kvartalsrapporter er tilgjengelig på [Landbruksdirektoratets nettside.](#)

SAMMENDRAG

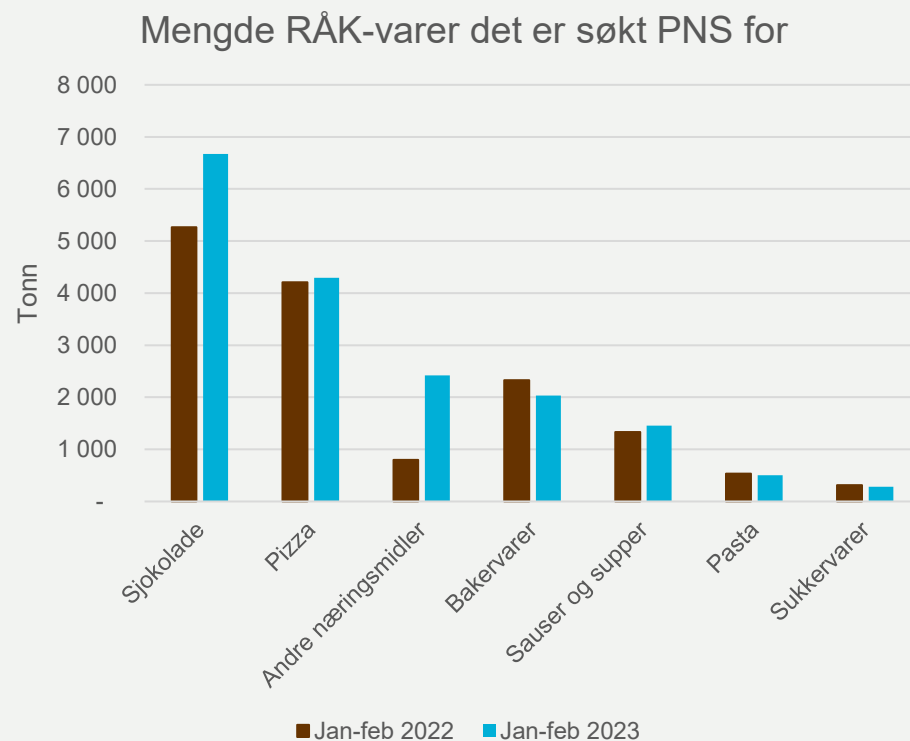
- Rapporten oppsummerer RÅK-industriens konkurransesituasjon i første kvartal 2023.
 - Gjennomsnittlig kronekurs mot euro i første kvartal 2023 (10,99) var langt svakere enn den som ble lagt til grunn ved fastsettelsen av satser i RÅK-tilskudd for 2023 (10,18). Isolert sett har valutakursendringen styrket konkurranseevnen for norsk industri målt mot import av RÅK-varer fra EU.
 - De fleste råvareprisene i EU har sunket frem til starten av første kvartal 2023, etter pristoppen i andre halvår 2022.
 - Det er søkt om prisedskrivning (PNS) for en større mengde ferdigvarer i januar og februar 2023, sammenlignet med samme periode i fjor, men på grunn av lave satser har utbetalingene falt.
 - Importmengden av RÅK-varer er på omtrent samme nivå i første kvartal 2023 som i første kvartal 2022, men importverdien av RÅK-varer økt. Kiloprisen på det som importeres er altså høyere enn i første kvartal 2022. Samtidig har både eksportverdien og eksportmengden økt.

NORSK RÅK-INDUSTRI

MENGDE RÅK-VARER DET ER SØKT PNS FOR

- I januar og februar har det blitt søkt om tilskudd for salg av vel 17 650 tonn ferdigvarer mot 14 775 tonn i 2022.
- Det ble søkt om tilskudd for mindre norskproduserte bakervarer, pasta og sukkervarer. Det er søkt om tilskudd for mer sjokolade, pizza, andre næringsmidler, sauser og supper enn i samme periode i fjor.
- Vedlegg 1 viser en detaljert oversikt over mengde RÅK-varer det er søkt om PNS for i januar og februar.

Kilde: Landbruksdirektoratet.

TILSKUDD TIL NORSKE JORDBRUKSRÅVARER

- Satsene i RÅK-tilskuddsordningen har vært lave hittil i 2023. For en del råvarer har satsene vært null. Satsene er satt på bakgrunn av internasjonale råvarepriser i andre halvår 2022, som var høye. De lave satsene har ledet til et fall i tilskuddsutbetalinger.
- Spesielt for ost og melkepulver har utbetalingene falt kraftig i første kvartal 2023.
- RÅK-tilskuddsordningen ble utvidet med vaniljesaus, vaniljekrem og rømmedressing fra januar 2023. Denne utvidelsen sikrer avtak av norskproduserte meieriråvarer.
- Råvareforbruk av potet fortsetter å øke. Lav tilskuddssats medfører at utbetalingen likevel utgjør en liten andel av totale tilskuddsutbetalinger i RÅK-tilskuddsordningen.

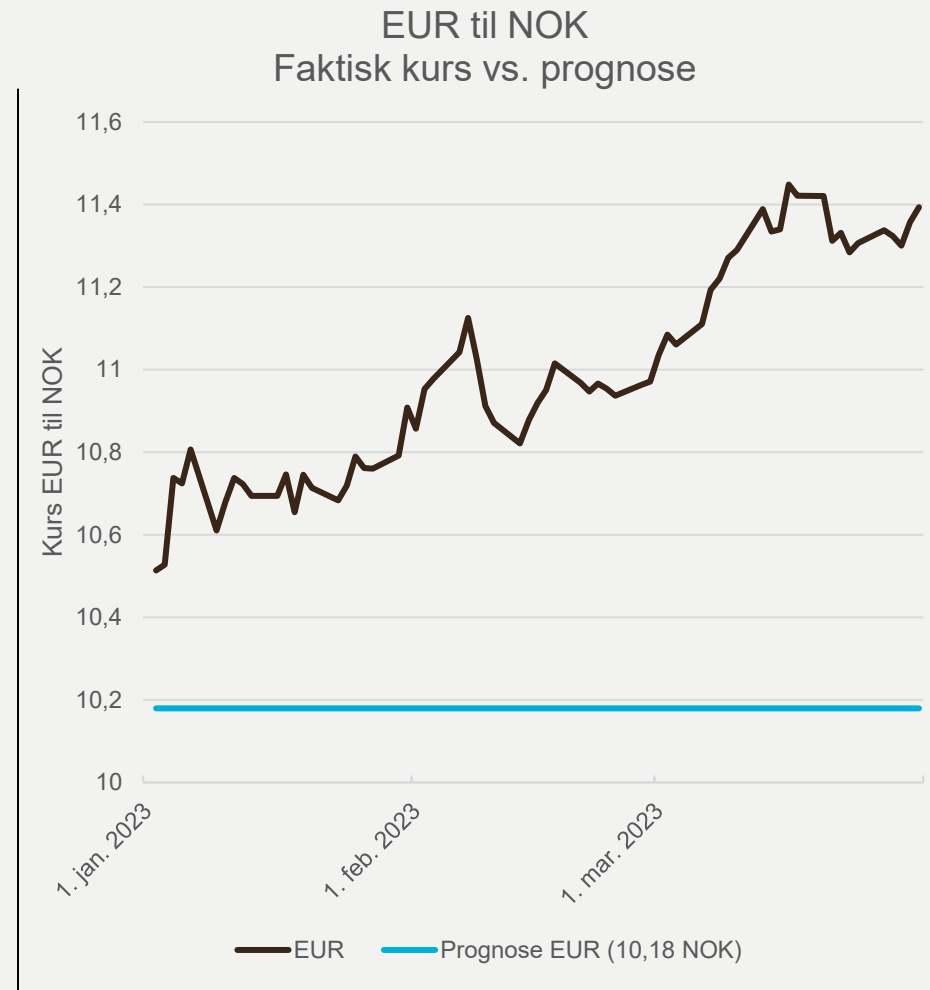
Kilde: Landbruksdirektoratet.

VALUTAKURS OG INTERNASJONAL PRISUTVIKLING

VALUTAKURSUTVIKLING

- Kronekursen mot euro har svekket seg kraftig i løpet av første kvartal 2023. Kursen per 31. mars 2023 var på 11,39 kr per euro.
- Gjennomsnittlig valutakurs i første kvartal 2023 var 10,99 kr per euro. Prognosert valutakurs som ligger til grunn for tilskuddssatsene i RÅK-ordningen i 2023 er 10,18 kr per euro.
- Kronen er langt svakere enn prognosert. Isolert sett har valutakursendringen styrket konkurransevnen for norsk industri målt mot import, i første kvartal.

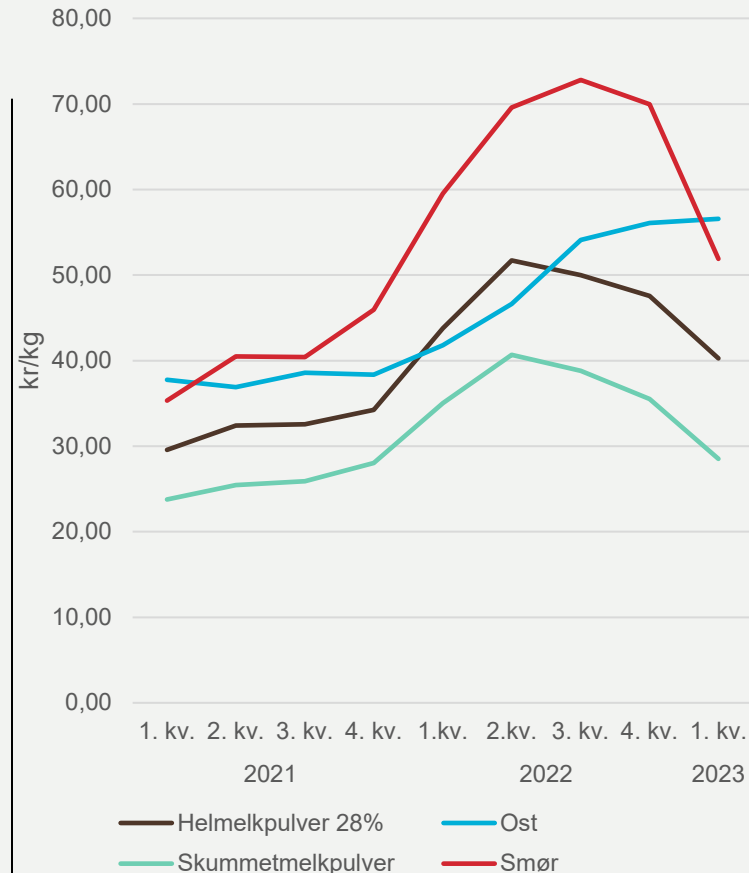
Kilde: Norges Bank og
Landbruksdirektoratet

INTERNASJONAL PRISUTVIKLING

- På de neste sidene følger en kort oppsummering av utviklingen på internasjonale råvarepriser.
- Prisene er i hovedsak innhentet i EU, og anses som relevante for denne vurderingen. Prisene gjelder for råvarer som benyttes av internasjonal RÅK-industri og er omregnet til norske kroner.
- Prisene for første kvartal er gjennomsnittspriser for perioden 1. januar til 31. mars.

INTERNASJONALE MEIERIPRISER

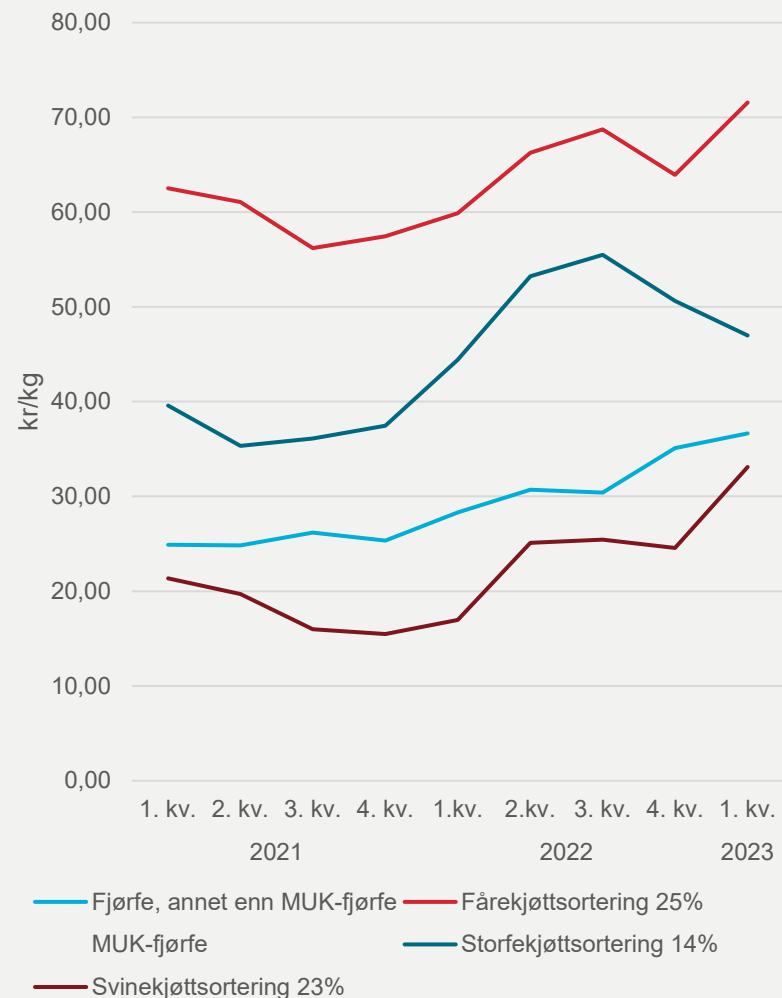
- Prisene på melkepulver har falt siden pristoppen i midten av 2022. Prisen på ost har fortsatt å øke inn i første kvartal 2023.
- I EU er aktiviteten i melkemarkedet roligere og salget har gått tregere, enn i 2022. Dette leder til mindre press på prisene.

Kilder: www.zuivel.nl.org, www.milchland.de, EU Milk Market Observatory

INTERNASJONALE KJØTTPRISER

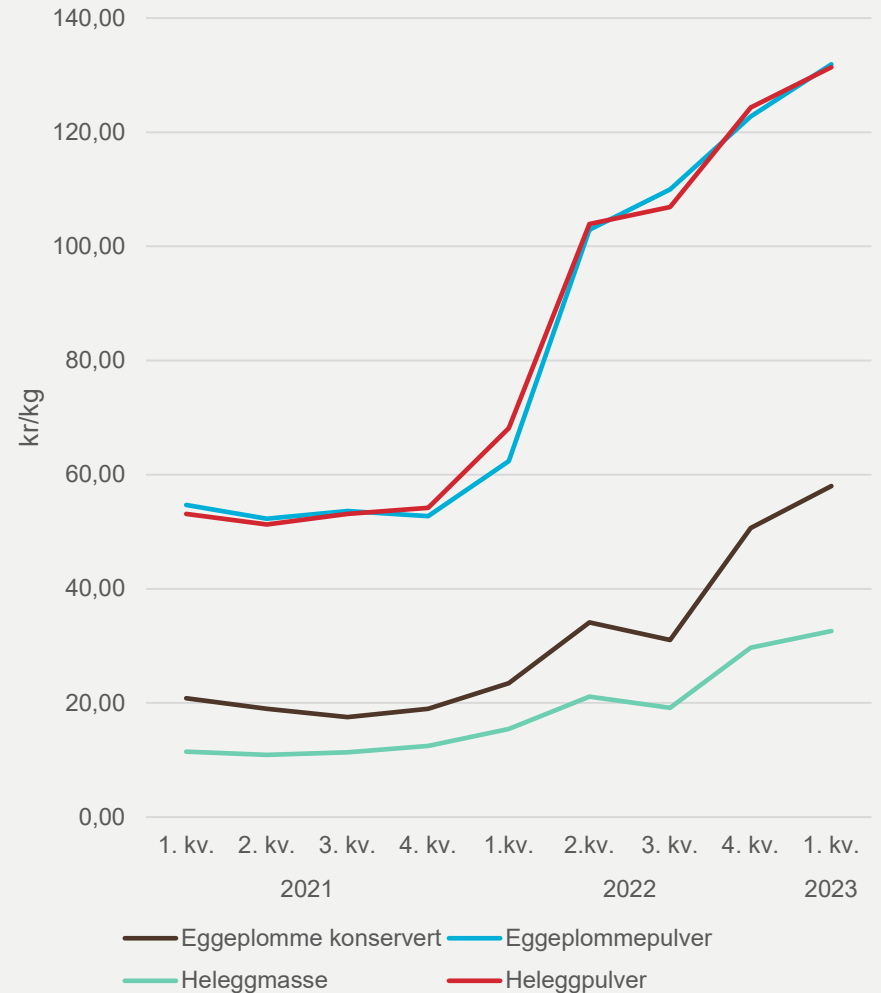
- Prisene på storfe har falt, mens prisene for de øvrige kjøttslagene har økt fra det nivået som ble lagt til grunn ved satsfastsettelsen i RÅK-tilskuddsordningen.
- Prisene på fjørfekjøtt økte inn i første kvartal 2023, blant annet på bakgrunn av vedvarende fugleinfluensa-utbrudd som gir redusert produksjon.
- For svin er markedet preget av stadige utbrudd av svinepest, samt strengere krav til miljø og dyrevelferd i EU.

Kilde: Nortura

INTERNASJONALE EGGPRISER

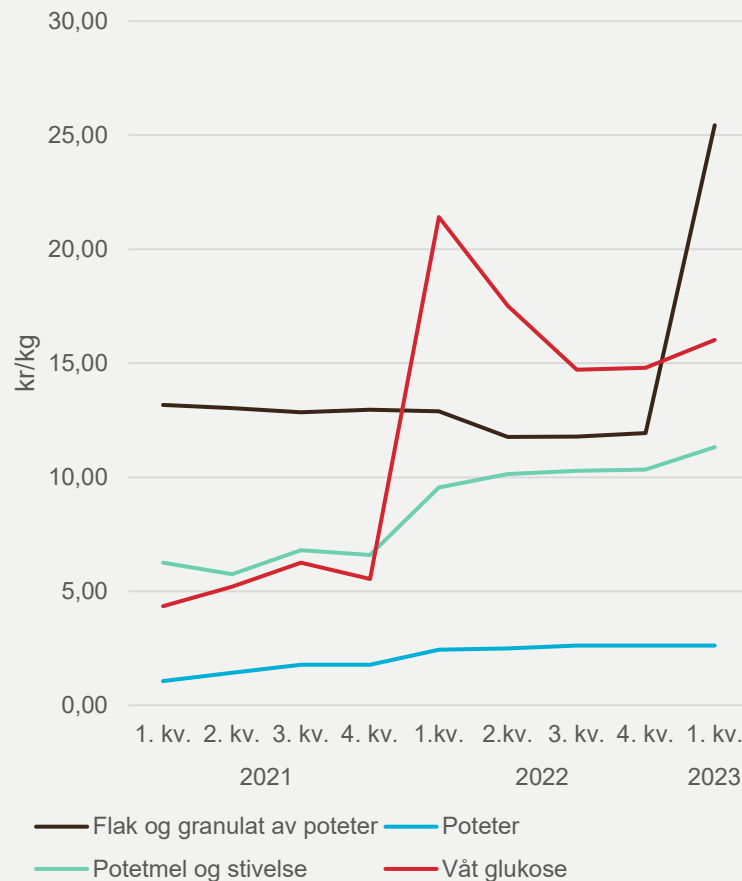
- Prisen på samtlige råvarer av egg fortsetter å øke inn i første kvartal 2023.
- Prisnivået er høyere enn det som ble lagt til grunn ved fastsettelse av gjeldende satser.
- Prisene har økt som følge av høye fôrkostnader og høye energi/strømpriser. I tillegg har fugleinflensa også rammet enkelte land i Europa, som har ført til lavere produksjon.

Kilde: Nortura

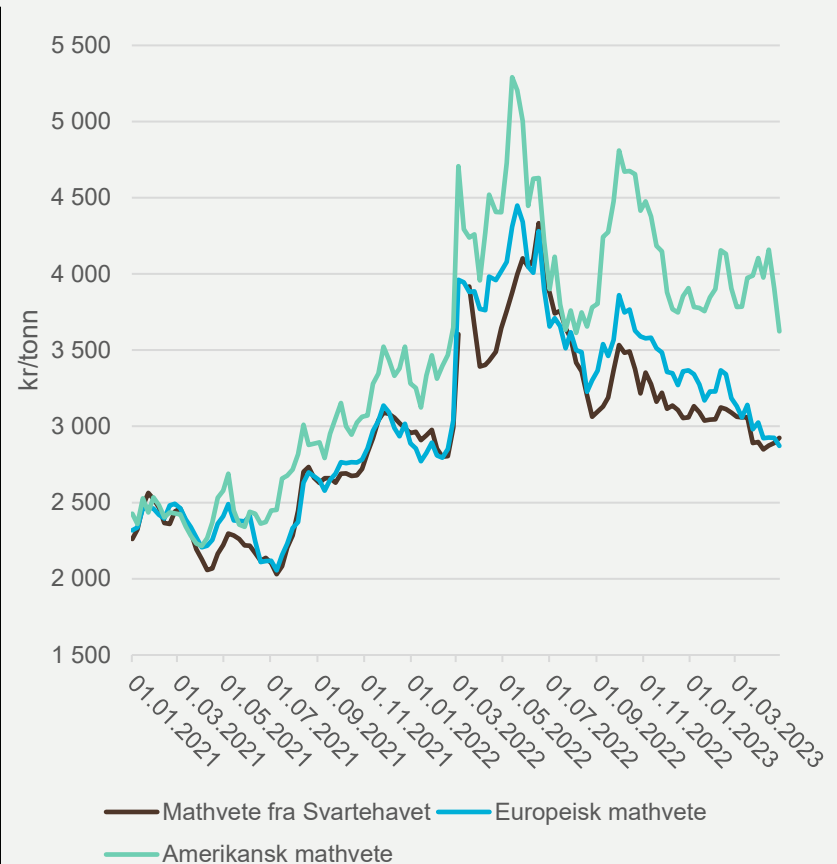
INTERNASJONALE POTETPRISER

- Prisene på poteter til industri har holdt seg stabile, mens potetmel/stivelse og flak og granulat har økt. Våt glukose har gått noe ned i pris fra toppen 1. kvartal 2022.
- I 2022 ble en større andel flak og granulat av potet handlet på langsiktige kontrakter, hvor økning i pris på innsatsfaktorer som strøm ikke hadde blitt fullstendig priset inn enda. Strøm har nå blitt priset inn, som har ledet til et hopp i priser for flak og granulat.
- Produksjonen av potet til industri i Europa var omtrent 10 prosent lavere i 2022 enn i 2021, på tross av større dyrket areal. Varmt og tørt vær har påvirket avlingen og kvaliteten på potetene. Dette har gitt redusert lagerbeholdning. Etterspørselen etter potet til industri har økt kraftig og det forventes økte priser i år.

INTERNASJONALE KORNPRISER

- Landbruksdirektoratet følger prisutviklingen for korn med tanke på konkurransesituasjonen til norsk RÅK-industri.
- Prusbildet for korn er svært sammensatt. Vi viser til omtale av verdensmarkedsprisene for hvete på våre nettsider, [her](#).

Kilde: Felleskjøpet Agri, IGC og Landbruksdirektoratet

EXPORT →

← IMPORT

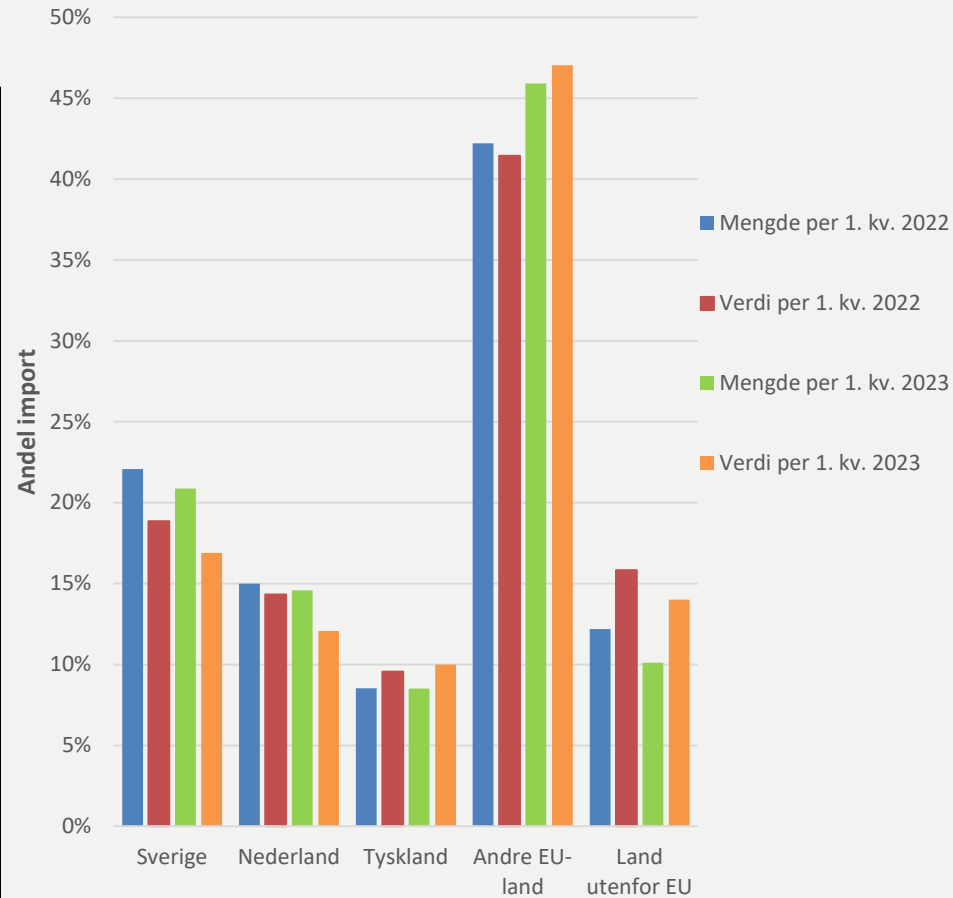
INTERNASJONAL HANDEL MED RÅK-VARER

IMPORT- OG EKSPORTUTVIKLING

- Vedlegg 2 til 5 presenterer import- og eksportstatistikk for et utvalg RÅK-varer. Utvalget består av de mest sentrale RÅK-varene, slik det fremgår av vedlegg 6.
- RÅK-varenummer for «non-food artikler» er ekskludert i utvalget. I tillegg ser vi bort fra de varenumrene i tolltariffen hvor det utelukkende klassifiseres RÅK-varer som ikke blir produsert i Norge, slik som kaffe og te.
- Vi benytter det samme utvalget hver periode. Videre i rapporten vil «utvalget av RÅK-varer» bli betegnet som RÅK-varer.

IMPORTUTVIKLING

- Importmengden av RÅK-varer har gått ned med 6 prosent sammenliknet med samme periode i fjor.
- Importverdien økte med 20 prosent i samme periode.
- Det ble importert mest RÅK-varer fra Sverige, Nederland og Tyskland i første kvartal 2023. 90 prosent av de importerte RÅK-varene kom fra EU.

Kilde: SSBs utenrikshandelsstatistikk

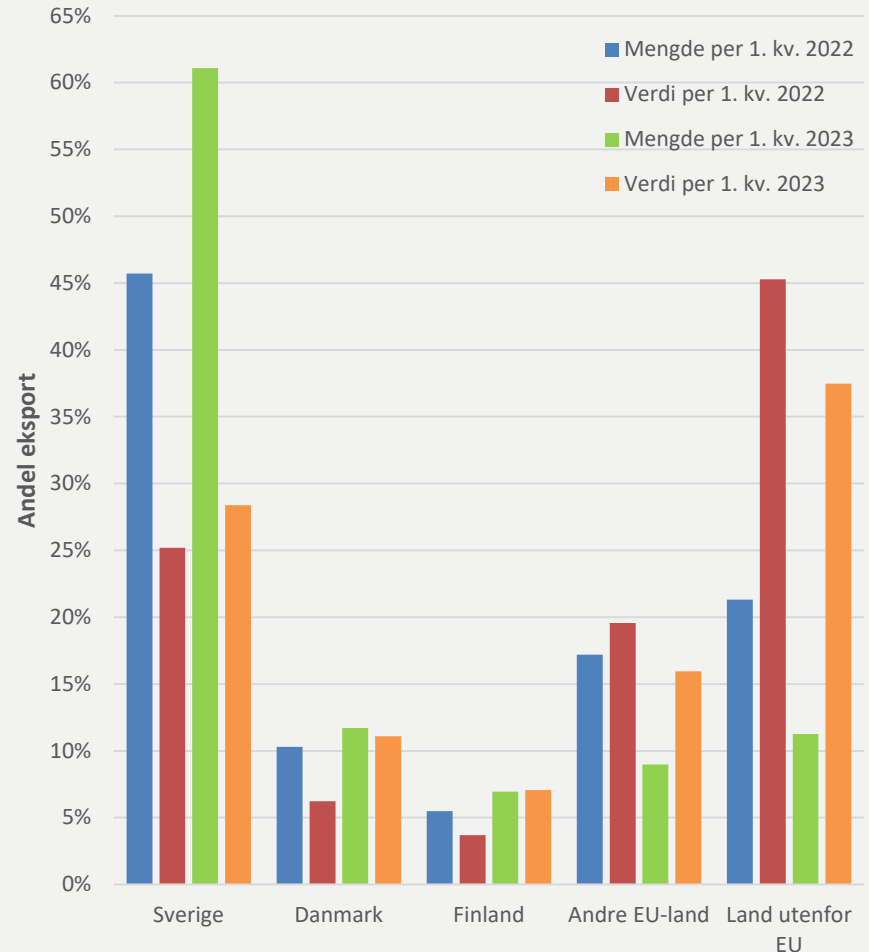
IMPORTUTVIKLING

FOR ENKELTE VAREGRUPPER

- Importverdien i første kvartal 2023 har økt for alle varegrupper, utenom spise-is, sammenliknet med første kvartal 2022. Det er spesielt den dyreste isen, på varenummer 21.05.0010, som det blir importert mindre av. Dette har ledet til et stort fall i importverdi for spise-is.
- Utenom mineralvann og øl er importmengden omtrent lik som i første kvartal 2022. Importen av mineralvann og øl har falt siden første kvartal 2022.
- I første kvartal ble det importert 4 723 tonn pizza til en verdi av 216 mill. kroner. Dette er en økning i både mengde (19 prosent) og verdi (63 prosent) sammenlignet med første kvartal 2022.
- Det har vært en 35 prosent økning i importmengde av sjokolade i pakninger over 2 kg (tidligere kalt "sjokolademasse"), og 75 prosent økning i importverdi i forhold til første kvartal 2022. Økningen gjelder i hovedsak sjokolademasse til produksjon i spise-is og sjokoladeplater.

EKSPORTUTVIKLING

- En svak krone har ledet til gunstige vilkår for norsk eksport. Eksportmengden av RÅK-varer økte med 43 prosent sammenliknet med samme periode i fjor. Eksportverdien steg med 13 prosent i samme periode.
- Det meste av økningen i eksportmengde skjedde på mineralvann, som har en lav kilopris. Derfor har eksportverdien økt mindre enn eksportmengden.
- 56 prosent av eksportverdien innenfor RÅK er på varenummer 21.06.9098. På dette varenummeret selges det i hovedsak kosttilskudd, som f.eks. omega-3 tabletter.

Kilde: SSBs utenrikshandelsstatistikk

VEDLEGG

- Vedlegg 1: Mengde ferdigvarer det er søkt PNS for, i januar og februar 2023
- Vedlegg 2: Importert mengde
- Vedlegg 3: Importverdi
- Vedlegg 4: Eksportert mengde
- Vedlegg 5: Eksportverdi
- Vedlegg 6: Definisjon av varegrupper

MENGDE FERDIGVARER DET ER SØKT PNS FOR, JANUAR – FEBRUAR

Varegruppe	Per 28.2.2022	Per 28.2.2023	Endring	
	Tonn	Tonn	%	Tonn
Sukkervarer (17.04.9091-9099)	312	279	-10 %	-32
Sjokolade (18.06.2090-9010, 9091, 9092)	5 268	6 671	27 %	1 404
Andre næringsmidler (19.01.1010-2091, 2098, 9098)	797	2 417	203 %*	1 619
Pasta (19.02.1100, 1900, 2091-3009)	531	503	-5 %	-28
Bakervarer, kaker og annet bakverk (19.05.3100, 3200, 9031, 9033, 9092, 9098)	2 328	1 692	-27 %	-636
Pizza (19.01.2097, 19.05.9010, 9021)	4 208	4 295	2 %	87
Sauser, supper og andre tilberedte næringsmidler (21.03.9010, 9099, 21.04.1011-2001, 21.06.9098)	754	869	15 %	115
Total	14 774	13 501	-9 %	-1 269

*RÅK-tilskuddsordningen ble utvidet med vaniljesaus, vaniljekrem og rømmedressing, alle på 19.01.9098, fra 01. januar 2023. Dette er årsaken til mye av økningen i omsøkt mengde for «Andre næringsmidler».

IMPORTERT MENGDE

UTVALG RÅK-VARER

Varegruppe	Per 1. kvartal 2022	Per 1. kvartal 2023	Endring per 1. kvartal 2022/2023	
	1000 kg	1000 kg	%	1000 kg
Smaksatt yoghurt	830	953	15 %	123
Melkebaserte drikkevarer, syrnet/usyrnet	1 305	1 467	12 %	163
Sukkervarer, pastiller og drops	7 748	7 959	3 %	211
Sjokolade i pakninger over 2 kg	1 583	2 139	35 %	556
Sjokolade	4 907	4 717	-4 %	-191
Barnemat og morsmelkerstatning	901	872	-3 %	-29
Deiger	3 356	3 962	18 %	606
Pizza	3 984	4 723	19 %	738
Osteerstatninger	335	255	-24 %	-81
Pasta og lignende	9 214	9 467	3 %	253
Frokostblandinger, müsli og andre kornprodukter	3 226	3 638	13 %	412
Knekkebrød	3 211	2 771	-14 %	-439
Øvrig bakverk	9 734	9 549	-2 %	-185
Søte kjeks og småkaker	3 125	2 340	-25 %	-785
Kaker	2 500	2 631	5 %	131
Brød og brødvarer	12 954	12 715	-2 %	-239
Syltetøy/pulp	685	629	-8 %	-56
Sauser	10 257	10 230	0 %	-27
Supper	497	513	3 %	16
Spise-is	1 422	1 107	-22 %	-314
Andre næringsmidler	11 267	11 064	-2 %	-203
Mineralvann	56 800	49 575	-13 %	-7 225
Øl	12 349	8 892	-28 %	-3 458
Modifisert stivelse	1 574	1 543	-2 %	-31
Andre RÅK-varer	14 037	14 033	0 %	-3
Totalt utvalg	177 801	167 744	-6 %	-10 057
Totalt utvalgt, unntatt mineralvann og øl	108 651	109 278	1 %	626

IMPORTVERDI

UTVALG RÅK-VARER

Varegruppe	Per 1. kvartal 2022	Per 1. kvartal 2023	Endring per 1. kvartal 2022/2023	
	1000 kr	1000 kr	%	1000 kr
Smaksatt yoghurt	32 611	45 241	39 %	12 630
Melkebaserte drikkevarer, syrnet/usyrnet	37 768	47 159	25 %	9 391
Sukkervarer, pastiller og drops	409 273	526 965	29 %	117 692
Sjokolade i pakninger over 2 kg	54 726	95 648	75 %	40 922
Sjokolade	383 663	444 682	16 %	61 019
Barnemat og morsmelkerstatning	45 600	54 019	18 %	8 419
Deiger	78 261	117 539	50 %	39 278
Pizza	132 664	216 444	63 %	83 779
Osteerstatninger	13 158	14 239	8 %	1 081
Pasta og lignende	195 344	248 903	27 %	53 559
Frokostblandinger, müsli og andre kornprodukter	106 753	158 965	49 %	52 213
Knekkebrød	91 616	108 399	18 %	16 783
Øvrig bakverk	329 376	405 282	23 %	75 906
Søte kjeks og småkaker	102 529	106 009	3 %	3 480
Kaker	107 314	143 793	34 %	36 478
Brød og brødvarer	254 257	340 217	34 %	85 960
Syltetøy/pulp	23 389	24 344	4 %	955
Sauser	337 809	411 222	22 %	73 413
Supper	19 024	22 484	18 %	3 460
Spise-is	133 589	70 847	-47 %	-62 742
Andre næringsmidler	497 729	578 276	16 %	80 547
Mineralvann	763 661	764 696	0 %	1 035
Øl	101 491	114 636	13 %	13 145
Modifisert stivelse	18 922	34 788	84 %	15 866
Andre RÅK-varer	352 091	458 546	30 %	106 456
Totalt utvalg	4 622 618	5 553 342	20 %	930 724
Totalt utvalgt, unntatt mineralvann og øl	3 757 467	4 674 010	24 %	916 544

EKSPORTERT MENGDE

UTVALG RÅK-VARER

Varegruppe	Per 1. kvartal 2022	Per 1. kvartal 2023	Endring per 3. kvartal 2022/2023	
	1000 kg	1000 kg	%	1000 kg
Smaksatt yoghurt	-	1	0 %	1
Melkebaserte drikkevarer, syrnet/usyrnet	11	256	>200 %	245
Sukkervarer, pastiller og drops	174	247	42 %	73
Sjokolade i pakninger over 2 kg	329	271	-18 %	-58
Sjokolade	1 471	1 441	-2 %	-30
Barnemat og morsmelkerstatning	2	15	>200 %	13
Deiger	10	11	7 %	1
Pizza	1 097	1 390	27 %	294
Osteerstatninger	2	1	-75 %	-2
Pasta og lignende	17	36	118 %	20
Frokostblandinger, müsli og andre kornprodukter	27	20	-27 %	-7
Knekkebrød	664	484	-27 %	-180
Øvrig bakverk	1 235	1 939	57 %	705
Søte kjeks og småkaker	24	67	176 %	43
Kaker	209	255	22 %	46
Brød og brødvarer	359	534	49 %	174
Syltetøy/pulp	8	20	150 %	12
Sauser	652	520	-20 %	-132
Supper	154	228	48 %	74
Spise-is	394	141	-64 %	-253
Andre næringsmidler	3 868	3 568	-8 %	-300
Mineralvann	2 632	8 024	>200 %	5 391
Øl	1 247	1 208	-3 %	-39
Modifisert stivelse	0	22	>200 %	22
Andre RÅK-varer	441	761	72 %	320
Totalt utvalg	15 026	21 459	43 %	6 433
Totalt utvalgt, unntatt mineralvann og øl	11 147	12 227	10 %	1 081

EKSPORTVERDI

UTVALG RÅK-VARER

Varegruppe	Per 1. kvartal 2022	Per 1.kvartal 2023	Endring per 3. kvartal 2021/2022	
	1000 kr	1000 kr	%	1000 kr
Smaksatt yoghurt	-	47	0 %	47
Melkebaserte drikkevarer, syrnet/usyrnet	425	8 635	>200 %	8 211
Sukkervarer, pastiller og drops	10 655	15 723	48 %	5 068
Sjokolade i pakninger over 2 kg	10 852	10 844	0 %	-8
Sjokolade	72 696	99 208	36 %	26 512
Barnemat og morsmelkerstatning	216	669	>200 %	454
Deiger	399	414	4 %	15
Pizza	33 968	54 313	60 %	20 345
Osteerstatninger	88	17	-80 %	-70
Pasta og lignende	2 627	4 500	71 %	1 873
Frokostblandinger, müsli og andre kornprodukter	839	1 377	64 %	538
Knekkebrød	50 534	41 223	-18 %	-9 311
Øvrig bakverk	44 106	86 452	96 %	42 345
Søte kjeks og småkaker	1 142	2 018	77 %	877
Kaker	7 290	10 823	48 %	3 533
Brød og brødvarer	6 761	12 405	83 %	5 644
Syltetøy/pulp	311	1 183	>200 %	872
Sauser	38 873	39 871	3 %	998
Supper	9 203	16 026	74 %	6 822
Spise-is	78 093	22 595	-71 %	-55 498
Andre næringsmidler	642 535	673 844	5 %	31 309
Mineralvann	8 422	29 592	>200 %	21 170
Øl	22 075	23 005	4 %	930
Modifisert stivelse	1	627	>200 %	626
Andre RÅK-varer	19 900	42 107	112 %	22 207
Totalt utvalg	1 062 010	1 197 517	13 %	135 507
Totalt utvalgt, unntatt mineralvann og øl	1 031 514	1 144 920	11 %	113 407

DEFINISJON AV VAREGRUPPER FOR IMPORT- OG EKSPORTSTATISTIKK AV UTVALG RÅK-VARER

Varegruppe	Tollposisjon/varenummer i tolltariffen
Smaksatt yoghurt	04.03.2030/2040/2091
Melkebaserte drikkevarer, syrnet/usyrnet	04.03.9001/9002, 22.02.9920
Sukkervarer, pastiller og drops	17.04 og 21.06.9047/9048
Sjokolade i pakninger over 2 kg	18.06.2090
Sjokolade	18.06.3100,-3200,-9010
Barnemat og morsmelkerstatning	19.01.1010,-1090, 20.07.1001,-1007-8, 21.04.2001
Deiger	19.01.2092
Pizza	19.01.2097 og 19.05.9010/9021/9022
Osteerstatninger	19.01.9091
Pasta og lignende	19.02.1100/1900/2091/2099/3001/3009/4000
Frokostblandinger, müsli og andre kornprodukter	19.04.1098/2010/2090
Knekkebrød	19.05.1000
Øvrig bakverk	19.05.2000/3200/4000/9032/9033/9034/9092/9093/9098
Søte kjeks og småkaker	19.05.3100
Kaker	19.05.9031
Brød og brøddvarer	19.05.9091
Syltetøy/pulp	20.07.9902-9909
Sauser	21.03 utenom 21.03.1000
Supper	21.04 utenom 21.04.2001
Spise-is	21.05
Andre næringsmidler	21.06 utenom 21.06.1002, 1003, 9031, 9047, 9048, 9094, 9095
Mineralvann	22.02 utenom 22.02.9920
Øl	22.03
Modifisert stivelse	35.05 utenom 35.05.2000
Andre RÅK-varer	04.03.2020, 07.10.4090, 15.17.9091, 15.17.9097, 17.02.5010, 18.06.1000, 18.06.2011, 18.06.9021, 18.06.9022, 18.06.9091, 18.06.9092, 18.06.9099, 19.01.2010, 19.01.2091, 19.01.2098, 19.01.9010, 19.01.9098, 19.03.0000, 19.04.1010, 19.04.1091, 19.04.3000, 19.04.9020, 19.04.9090, 20.02.9010, 20.02.9090, 20.04.1010, 20.04.1020, 20.04.9020, 20.05.2010, 20.05.2020, 20.06.0031, 20.08.1110, 20.08.1191, 20.08.9903, 21.02.1010, 21.02.1020, 21.02.1090, 21.02.2020, 21.02.3000, 22.09.0000, 35.01.1000, 35.01.9010, 35.01.9020